

SULEV MÄEVÄLI

Muuseum

---

*Tallinna Linnamuuseum –
lühilevaade ajaloost*

AUGUST WEIZENBERG. LINDA.
KIPS. 20. SAJANDI ALGUS.
TLM 8455. FOTO: STANISLAV
STEPAŠKO

*August Weizenberg. Sculpture
Linda. Early 20th century.
TLM 8455. Photo: Stanislav
Stepaško*

Tallinna Linnamuuseum ei ole vanim muuseum Tallinna muuseumide hulgas. Juba 1864. aastal oli Eestimaa Kirjanduse Ühing (Estländische Literarische Gesellschaft) oma kogude põhjal asutanud Provintsiaalmuuseumi.¹

Muuseumimõtte algus

Linnale kuuluva muuseumi asutamise mõte tekkis alles 1911. aastal, kui skulptor August Weizen-

TALLINNA LINNAMUSEUM –
LÜHILEVAADE AJALOOST

berg pakkus Tallinna (Revali) linnavalitsusele mttta oma kipsist ja marmorist töid.² Sellest teadlik Jaan Poska kirjutas linnavalitsusele toetuskirja kogu ostmiseks. See „domovladelets” (majaomanik) Jaan Poska kiri tollasele linnaapeale Voldemar Lenderile 15. septembrist 1911³ juhib tähelepanu sellele, et kavandatava uue raekoja valmimisega seoses jääb vana raekoda tihjaks ja tuleks kasutusele võtta linnamuuseumina. Selleks et hoone ei jääks pikalt tihjalt seisma, soovitas ta hakata koguma esemeid, mida seal eksponeerida, ning nii tegi ta ettepaneku, et linn ostaks skulptor Weizenbergi kogu. Ühtlasi soovitas ta asutada muuseumi organiseerimiskomisjoni, kes võtaks vastu nii rahalisi kui ka esemelisi annetusi asutatava muuseumi heaks.

Nii olulisi asju linnaape ise ei otsustanud ja ta suunas kirja edasi linnavolikogule. Oma istungil 21. septembril 1911 ongi linnavolikogu võtnud 14. päevakorrapunktina ette Poska kirjale vastamise.⁴ Poska ettepanekutesse suhtuti tldiselt positiivselt. Tehti ettepanek kuueliikmelise muuseumikomisjoni valimiseks. Arutelu käigus jõuti järeldusele, et rahaliste annetuste vastuvõtmise õigust komisjonil siiski ei ole ja see õigus jääb linnavalitsusele. Muuseumi probleemiga tegelemiseks valitud komisjoni liikmeteks said G. Bauer, V. Grigorjev, G. Luiga, L. Tenson, J. Hueck, R. Grttnberg ning komisjoni tööd määrati linnavalitsuse poolt juhtima linnanõunik J. Jtrgens.

Uuesti on arutatud muuseumi ktsimust 6. punktina linnavolikogu istungil 23. novembril 1911.⁵ Vahepeal oli sellega tegelenud ka linnavalitsus, kelle 14. oktoobri koosolekul olid osalenud ka asjatundjad. Linnavalitsuse koosolekul oli arutatud ostu rahastamise probleemi, sest Weizenberg oli jaganud kogu kaheks osaks ja ktsis kokku 10 000 rubla: esimese osa üle 80 kipsskulptuuri, reljeefi ja mälestusmärgi maketi maksid umbes 5000 rubla ja teise osa kaks marmorist skulptuuri – „Kristus” ja „Barrabas” – ning paar büsti maksid samuti 5000 rubla. Linnavolikogus toimunud arutelu käigus pidas volikogu liige E. Dehio ostu liigseks

luksuseks. Volikogu liige A. Koba pidas aga ostu mõistlikuks, soliidseks aluseks muuseumile. Probleem pandi hääletusele, selle poolt oli 33 ja vastu 7 volikogu liiget. Samal linnavolikogu koosolekul otsustati ka, et pärast kavandatava uue raekoja valmimist avatakse vana muuseum. Esialgu ei olnud aga selge, kas ajaloo- või kunstimuuseum, sest kirjutatud on mõlemast võimalusest. Lõpuks kinnistus nimetusena Linna Kunstimuuseum.

Alates 1912. aastast otsustati muuseumile eraldada linna eelarvest igal aastal 1000 rubla vajalike ostude tegemiseks – selle ettepaneku tegi juba muuseumikomisjon. Samas tehti muuseumikomisjonile tlesandeks sõlmida August Weizenbergiga ostu-mtttgileping, mis ka 11. jaanuaril 1912 allkirjastati.⁶ Muuseumikomisjoni eesistujale Jtrgensile tehti tlesandeks ktsida akadeemik Amandus Adamsonilt nõu Weizenbergi tööde hinna kohta.⁷ Ei ole teada, millist nõu too andis, aga kogu otsustati osta, ja kuna raha oli vähe, siis otsis linnavalitsus igasuguseid võimalusi osturaha leidmiseks – nii tehti näiteks linnavolikogule isegi ettepanek lubada kasutada ostu rahastamiseks eeluurimisvangla ehitamiseks 1910. aastal eraldatud raha.⁸ Seda raha siiski ei kasutatud. Weizenberg sai kohe 3500 rubla ja 1500 rubla poole aasta jooksul. Ostu tulemusena läksid linna valdusesse kõik Provintsiaalmuuseumis hoiul olnud Weizenbergi kipsskulptuurid. Kuna osa skulptuure oli aga Peterburis, siis palus Weizenberg linnavalitsuselt abi nende Tallinna toomiseks. Sellest abist linnavalitsus keeldus, sest sellist kohustust linn ostu-mtttgilepingus võtnud ei olnud. Kui kaua muuseumi rajamiseks loodud komisjon tegutses, ei ole teada. Viimane sissekanne komisjoni žurnaali on tehtud 24. augustil 1912.⁹ Linn tegeles siiski aastaid oma muuseumi probleemiga ja koondas esemeid muuseumi kogusse.¹⁰ Kui aktiivne selles oldi, illustreerib tõsiasi, et linnaape kirjutas veel 1917. aasta 21. juunil Peterburi Kunstide Akadeemiale palve loovutada Tallinna asutatavale linnamuuseumile kunsti-

de akadeemia kogus leiduvad professor Johann Köleri tööd. Vastus tuli 12. juulil ja selles teatati kunstide akadeemia kogus olevatest keisrite portreedest, kuid nende andmisest loodava linnamuuseumi kogusse keelduti.¹¹ Linnamuuseumi avamiseni aga ei jõutudki, sest uus raekoda jäi ehitamata. Kogu üritus sumbus lõpuks ilmselt Vabadussõjaga kaasnenud majanduslikku kitsikusse ja ka sobivate ruumide puudusesse. Enamik kogutud kunstiteoseid laenutati deposiidina 1919. aastal asutatud Eesti Muuseumile (nüüdne Eesti Kunstimuuseum),¹² kuid ajaloolised esemed ja osa kipsskulptuure säilisid linna valduses ja on praeguse Tallinna Linnamuuseumi kogus.

Oma muuseumi asutamise mõtet linnavalitsus aga maha ei matnud ja veel 1920. aprillis otsustati osta Weizenbergilt 15 000 marga eest „Eva”

marmorkuju, millele kunstnik lisas tasuta mõned kipsbüstid. Seda hinda peeti odavaks, sest avalikult müügil ostes oleks hind suurem tulnud.¹³

1920. aastail oli Tallinna Linnaarhiivi kui tšee muuseumirajamise initsiaatori ruumes Tallinna raekojas muuseumile kogutud esemetest ja lisatud arhivaalidest kujundatud neli vitriini.¹⁴ Linnaarhiiv muutuski nüüd kohaks, kuhu koondati linnale kuuluvat vanemat kultuurivara, ja jäi aastateks asutuseks, kus linnamuuseumi asutamise mõtet elavana hoiti. 1930. aastail sai linnaarhiiv endale aktiivse partneri Tallinna Ajaloo Seltsi (asutatud 1933) näol, kes asus tegutsema, kui muuseumiprobleem jälle aktuaalseks muutus. Esialgu suunas selts oma tähelepanu Paksule Margareetale ja selle kõrvalhoone varemetele, soovitades linnavalitsusel need muuseumi jaoks korda seada.¹⁵

Linnamuuseumi loomine de jure ja esimene kodu

Uue raekojahoone ehitamine kerkis aga taas päevakorda – see otsustati muude asjade kõrval 1935. aasta 18. jaanuaril Estonia kontsertsaalis toimunud linnavolikogu pidulikul istungil. Otsus muutis linnaarhiivi tähelepanelikuks, sest muuseumi loomiseks avanes samasugune võimalus nagu 1911. aastal. Oma kirjaga 2. novembrist 1937 tegi linnaarhiiv linna haridusosakonnale ettepaneku Tallinna Ajaloolise Linnamuuseumi asutamiseks asukohaga vanas raekojas.¹⁶ Haridusosakond edastas linnaarhiivi ettepaneku linnavalitsusele, kes sellega edasi tegutses. Kuigi ka seekord lõppes uue raekojahoone ehitamise soov samamoodi nagu 1911. aastal, oldi siiski linnamuuseumi asutamise mõttega palju järjekindlamad. Kuna initsiaatoriks oli nüüd linnaarhiivi kõrval ka Tallinna Ajaloo Selts, nihkus esikohale linna ajalugu. See ei tähendanud aga, et linnavalitsus oleks lõpetanud kunstiteos-

te omandamist näitustelt – kunstiteoseid osteti edasi.¹⁷ Samas hakati aktiivsemalt tähelepanu pöörama linnale kuuluva ajaloolise vanavara väljaselgitamisele ja 19. märtsil 1937 on linnavalitsus otsustanud lasta koostada linnale kuuluvatest ajaloolistest esemetest tldnimekirja, mille Johannes Greenberg ka koostas.¹⁸ 12. aprillil 1937 on linnaarhiivar pöördunud linnavalitsuse poole küsimusega – mida teha piinamisriistadega, mis on hoitud linnaarhiivis.¹⁹ Ilmselt oli seesuguseid küsimusi veelgi. Probleemid päädisid linnaarhiivist linna haridusosakonnale 25. oktoobril 1937 saadetud kirjaga, milles linnaarhiiv teeb esialgse ettepaneku Tallinna Ajaloolise Linnamuuseumi asutamiseks.²⁰ Linna haridusosakond kui linnaarhiivi vahetu kõrgem organ saatis selle ettepaneku omakorda linnavalitsusele, kus 2. novembril otsustati põhimõtteliselt ettepanekut pooldada²¹ ja saadeti see edasi linnavolikogule.

Linnavolikogu otsustas oma XIII istungil 15. detsembril 1937 Tallinna Ajaloolise Linnamuuseumi asutamise.²² Sellega oli Tallinna Linnamuuseum *de jure* asutatud. Protokollil põhjal jääb mulje, et mingit arutelu ei toimunudki, ainult hääletati. Ilmselt oli 1937. aasta sügisel tehtud selgitustöö nii hea,²³ et mingi arutelu ei osutunudki volikogus vajalikuks. Volikogu otsuse juures on ka juba asutatava muuseumi põhikiri, mis näitab, et eelnevalt oli tõesti tublisti tööd tehtud. Põhikirja juures on märkus, et asutatava muuseumi põhikiri hakkab kehtima 1. aprillist 1938. Töenäoliselt tegi linnavolikogu otsusele eelnenud ettevalmistustöö linnaarhiivile ära Tallinna Ajaloo Selts, kes oli pakkunud muuseumi asukohaks varemis hoonet Paksu Margareeta varemete kõrval, arvutades välja isegi hoone taastamise maksumuse.²⁴ Rajatav muuseum oli allutatud linnaarhiivile ja linnaarhivaarist pidi saama ka muuseumi juhataja, tema

kaudu pidi muuseum alluma linna haridusosakonnale. Muuseum alustas tegevust 1938. aastal, aga asukohta ja selle tõttu ka ekspositsiooni sel veel ei olnud. XI laulupeo ajal 1938. aasta suvel avati raekojas linnaarhiivi kasutusest vabanenud esimesel korrusel väljapanek, mis olemuselt oli rohkem rariteetide näitus – eksponeeritud olid peamiselt rae kunstivarad. Näitus avati uuesti järgmisel aastal ja nii võiski 1939. aasta 15. juuni Päevaleht kirjutada: „Hiljuti alustas Tallinnas oma korrapärasest tegevust juba varem asutatud linnamuuseum.“ Näitus oli endiselt raekoja esimesel korrusel ja see osutus samal ajal toimuvate Eesti Mängude ajal nii populaarseks, et ajutiselt otsustati näitus avada hommikul kell 9.00 ja sulgeda õhtul kell 20.00, lõunat peeti 14.00–16.00 – varem olid need kaks tundi olnud tavaliselt näituse lahtiolekuaeg.²⁵ Kuna uus raekoda jäi jällegi ehitamata, siis oleks asutatud muuseumi

PIKK TN 70, KUNAGINE
TALLINNA LINNAMUSEUMI
HOONE. 1940.–50. AASTAD.
TALLINNA LINNAARHIIVI
FOTOKOGU

*Pikk 70, former building of
the Tallinn City Museum,
1940s–50s. Photography
collection of Tallinn City
Archives*

tabanud peaaegu sama saatus, mis ruumide puudusel juhtus 1911. aastal.

Probleemi aitas lahendada varasem Tallinna Ajaloo Seltsi initsiatiiv Paksu Margareeta kõrval olevate varemete taastamiseks muuseumihooneks,²⁶ seda asutigi nüüd teostama. Asutatud muuseumi juhatas linnaarhivaar, alguses Paul Johansen ja tema lahkumise järel 1939 Rudolf Kenkmaa. 1. maist 1939 määrati muuseumi korraldajaks arhiivi noorim assistent Hugo Peets, keda aitasid vabatahtlikud kaastöölised. Oma ruumid sai muuseum Paksu Margareeta kõrvalmajas alles 1940. aastal pärast hoone taastamistööde lõppemist. Püsinäitus avati seal 14. augustil 1940.²⁷ Sama aasta oktoobrist sai Hugo Peetsi lahkumise järel uueks muuseumikorraldajaks tema abikaasa Linda Peets. 1941. aasta 29. jaanuaril anti hariduse rahvakomissari otsusega Tallinna Ajaloolisele Muuseumile üle Kadriorus Peeter I maja, millest

TALLINNA LINNAMUSEUM,
OSA EKSPOSITSIOONIST
RAEKOJAS. 1955. TALLINNA
LINNAMUSEUMI FOTOKOGU

*Tallinn City Museum, part
of the exhibition in the Town
Hall, 1955. Photography
collection of the Tallinn City
Museum*

sai linnamuuseumi esimene eraldi asuv osakond.²⁸ Mingid ruumid olid 1944. aastal ka Huecki majas Lai tn 29.²⁹ Paksu Margareeta kõrvalmajas avatud näitus oli lahti kuni 1943. aasta sttgiseni. Siis näitus suleti, et muuseumivarade ja linna teiste asutuste muuseumi toodud kunstivarad pakkida ja evakueerida.³⁰ 1944. aasta märtsis, kui „punakotkad“ Tallinna pommitasid, sai linnaarhiivi hoone Rütüti tänaval kannatada ja põles koos osa fondidega. Epp Siimo, kes oli ametis linnaarhiivi juhatajana, kandideeris peale Peetside lahkumist ilmselt kohusetundest ka linnamuuseumi juhatajaks. Ntitud kolis ta linnaarhiivi säilinud osa pooltühjadesse linnamuuseumi ruumidesse, kus see asus veel 1945. aasta lõpul. Veebruaris 1945 kinnitati linnamuuseumi uued töötajad: direktor (kelleks oli Epp Siimo), üks vanem ja üks noorem teadustöötaja, fondide hoidja, raamatupidaja, sekretär, kaks saali-valvurit, kaks koristajat ja kojamees; 1944. aasta kevadel oli vanadest töötajatest alles vaid raamatupidaja ja koristaja.³¹ Muuseumi ekspositsioon avati pärast sõda 22. septembril 1945. Detsembris käis sellega tutvumas Kultuurhariduslike Asutuste Komitee esimees G. Abels ja siis tuli range käsk arhiiv mujale viia.³² 1945. aastal korrastati Peeter I maja ja avati see külastajatele.

Aasta-aastalt linnamuuseumi tegevus taastus ja laienes – 1946. aastal sai linnamuuseum uue põhikirja, mille järgi muuseum oli poliithariduslik ja teaduslik asutus. 1949. avati linnamuuseumi filiaalina raekoja esimene korrus, esialgu portselaninäitusega, aga 1. mail 1951 avati seal näitus „Vana Tallinn“.³³

Vahepeal toimus muutus ka linnamuuseumi juhtkonnas. 1947. aastal oli omal soovil ametist lahkunud Epp Siimo, tema asemele võeti 22. märtsil 1947 Nikolai Hurt, kes pttis ametis 30. maini 1950.³⁴ Muudatusi oli ka juhtimisstruktuuris – koos uue põhikirjaga asutati muuseumi nõukogu. Nõukogu oli nõuandev organ, kus arutati kõiki linnamuuseumi elus ilmnevaid probleeme. Suure ruumikitsikuse leevendamiseks taheti muuseumile 1951. aastal anda Kiek in de Köki torn, kuid segastel asjaoludel venis see otsus aastaid ja alles 1958. aasta 21. juulil avati linnamuuseumi omandusse saadud tornis – esialgu kttmata ruumides suvekuudel – näitus „Tallinna kindlustuste ajalugu“.³⁵ Tornist kujunes linnamuuseumi kolmas väljaspool maja asuv osakond, mis tegutseb tänapäevani.

Direktor Nikolai Hurda järel sai 30. maist 1950 direktoriks Voldemar Eller,³⁶ kes oli ametis 30. detsembrini 1954. Tema ajal, vastavalt ENSV administratiivses jaotuses tehtud muudatusele, kandis muuseum mõne kuu nimetust Tallinna Oblasti Koduloomuuseum.³⁷ Elleri lahkumisele järgnes linnamuuseumi direktorite ameti järjepidevuses suur segadus. 30. detsembril 1954 on linnamuuseumi direktoriks määratud Grigori Mironets,³⁸ kes enne seda oli Kultuurhariduslike Asutuste Peavalitsuse muuseumide osakonna juhataja.³⁹ 3. detsembril 1955 on direktori ajutise kohusetäitjana linnamuuseumi juhtimise tle võtnud Gea Troska, tileandja ei ole aga Mironets, vaid selleks moodustatud komisjon.⁴⁰ 11. juulil 1960 on Gea Troska – tollane direktor – andnud

TALLINNA LINNAMUSEUMI
EKSPOSITSIOON PIKK
TN 70 VÄRAVAPOOLSES
RUUMIS. 1955. TALLINNA
LINNAMUSEUMI FOTOKOGU

*The Tallinn City Museum
display in the room adjoining
the gate at Pikk 70, 1955.
Photography collection of the
Tallinn City Museum*

linnamuuseumi juhtimise üle Meeta Roomile.⁴¹

1959. aastal oli linnamuuseumi juurde moodustatud merenduse osakond. 1961. aastaks oli sellest moodustatud iseseisev Eesti NSV Riiklik

Meremuuseum ja 1. juulil 1961 võttis meremuuseumi direktor Ants Pärn linnamuuseumi direktorilt Meeta Roomilt üle merenduse osakonnaga seotud varad ja asjaajamise.⁴²

Muuseumi uus kodu Vene tn 17

Meeta Roomi juhtimisel kujunesid 1960. aastad töörohkeks. Kuna muuseumi oli kogu aeg kummitanud ruumipuudus, avanes 10. märtsil 1961 muuseumi arengus uus perspektiiv – sel päeval otsustas Tallinna Linna TSN TK viia linnamuuseumi hoonest Pikk tn 70 üle hoonesse Vene tn 17. See hoone oli remontimata, varem kasutusel Apteekide Peavalitsuse laona. Lisaks lubati taotleda muuseumile vajalikeks tööruumideks ka kõrvalhoonet Vene tn 19.⁴³ Linnamuuseumi senine asukoht Pikal tänaval lubati anda meremuuseumi käsutusse.

Vene tn 17 remont kulges tsnagi loiult, aga meremuuseum hakkas 1964. aasta sügisel nõudma Pikk tn 70 hoone vabastamist, sest meremuuseumgi soovis oma hoonet remontida. Linnamuuseum suleti 19. oktoobril 1964, vara pakiti ja paigutati ajutisse hoidlasse. 1965. aasta kevadel hakati varasid kolima Vene tn 17 hoonesse, kuigi remont ei olnud veel päris valmis. Pinge oli suur. Raekojas, keskkütte saanud ja re-

monditud ruumides avati 11. juulil 1965 uuesti näitus „Vana Tallinn“, mis oli linnamuuseumi hooldada kuni 1991. aastani. Kõigest mõni päev hiljem, 14. juulil avati Tallinna Linnamuuseumi keskuseks remonditud-restaureeritud vana kodanikumaja Vene tn 17.⁴⁴ Esialgu avarana tundunud huvitava interjööriga hoone hakkas aga juba mõne aja möödudes kitsaks jääma. Teist lubatud hoonet Vene tn 19 ei saadud, ka Pihavaimu tn 13 hoones saadi vaid ajutiselt mõned esimese korruse ruumid.

Edukaks kujunes linnamuuseumile 1968. aasta. Selle aasta lõpuks suudeti Kiek in de Kökis ehitada välja küttestüsteem ja avada uus näitus, ka torn muutus aastaringseks avatud muuseumiks.⁴⁵ Samuti läks samal aastal dominiiklaste kloostriklausuuri idaosa pärast uurimis- ja restaureerimistöid linnamuuseumi käsutusse⁴⁶ ja see avati ktl-lastajale suvekuudeks. Linnamuuseumi kasutada jäid ruumid 1996. aastani – seejärel läksid need eravaldusesse.

HELGA VIILUP.
LINNAMUSEUM. AKVARELL.
1980. TLM G 30191

—
*Helga Viilup. City Museum.
Watercolour. 1980.
TLM G 30191*

W. V. 1880

Meeta Room töötas linnamuuseumi direktorina 1971. aasta septembrini.⁴⁷ Uue direktori leidmisega tekkis probleem ja direktori ajutiseks kohusetäitjaks määrati linnamuuseumi töötaja Maruta Varrak, kes oli ametis 15. detsembrini 1972.⁴⁸ Sellest päevast alates määrati linnamuuseumi direktoriks endine usuasjade volinik Meinhard Teder, kes püsis ametis 15. märtsini 1982.⁴⁹ Tema ajal eraldati linnamuuseumile ruumikitsikuse leevendamiseks 1980. aastal Poola restauraatorite poolt restaureeritud, keskajast pärinev linna raevangla hoone ja vanglatlema elamu, kuhu paigutati linnamuuseumi fotode, negatiivide ja fototarvikute kollektsioon ning millest kujunes aastate jooksul fotomuuseum.⁵⁰ Samal aastal anti linnamuuseumi hooldada ka Piritä kloostri konserveeritud varemed,⁵¹ mida muuseum hooldas 1991. aastani.

Tedre järglaseks sai Erik Lätti,⁵² kes oli selles ametis 1995. aasta alguseni. Tema ametiajal täienes linnamuuseum 1985. aastal Mihhail Kalinini muuseumiga.⁵³ Majal ei olnud mingit seost Kalinini ja olude muutudes muudeti hoone 1996. aastal linnamuuseumi uueks osakonnaks – nukumuuseumiks.⁵⁴ 1990. aastal sai linnamuuseum uue põhikirja,⁵⁵ mis varasemast põhikirjast oluliselt ei erinenud, kuid ajakohastas mõningaid turundustegevuse põhimõtteid.

Samal ajal, 1990. aastate alguses, hakkas riik tagastama endistele omanikele nende kinnisvara. See tegevus tabas linnamuuseumi üsna valusalt, sest osa linnamuuseumi osakondi – kaasa arvatud keskus – asus võõrandatud hoonetes ja tõestamine, et need on muuseumile vajalikud, oli üsnagi vaevaline.⁵⁶

Erik Lätti lahkumise järel 1995. aasta algusest sai direktori kohusetäitjaks kuni uue direktori nimetamiseni linnamuuseumi töötaja Sulev Mäeväli. Uus direktor Maruta Varrak leiti linnamuuseumi töötajate hulgast ja määrati ametisse 15. septembrist 1995.⁵⁷ Tema ajal sai selgeks, et linnamuuseumi laienemine naabermajadesse ei teostu. Need hoo-

ned mõtted lihtsalt maha ja linnamuuseum – kuigi tööruumideks anti Vene tn 6 hoones osa keldri ja esimese korruse ruume⁵⁸ – pidi oma ruumiprobleemidele uue lahenduse leidma. Nii tekkiski mõte leevendada ruumikitsikust muuseumihoone kõrge põõninguruumi baasil. Telliti projekt, saadi rahaline kate ja aastatel 1997–2000 ehitati põõningumahtu kaks korrust töö- ja hoidlaruume, katusekonstruktsiooni kahjustamata. Seejärel toimus remont-rekonstrueerimine kogu hoones⁵⁹ ning töö päädis uue püsinäituse avamisega 15. märtsil 2001. See näitus äratas tähelepanu oma lastepäraselt mängulise tlesehitusega ja linnamuuseum valiti selle näitusega 2001. aastal Rahvusvahelise Muuseumide Ühingu aastaauhinna (EMYA) nominendiks. Esikohta ei tulnud, aga tuntuust saavutati palju.

15. mail 2004 avati linnamuuseumi osakonnana Jaani seegi muuseumipaviljon, mis on ehitatud Tartu maantee naabruses välja kaevatud Püha Ristija Johannese leprosooriumi-seegi varemete kohale – meenutamaks linna tervishoiu ja kogukonna hooldust vajavate liikmete lugu.⁶⁰ 2004. aastal tühendati linnamuuseumiga ka kaks tema profiilist täiesti erinevat kirjanike memoriaalmuuseumi – Eduard Vilde ja A. H. Tammsaare muuseum.⁶¹

2007. aastal liideti linnamuuseumi Kiek in de Köki osakonnaga osa varjendmuuseumiks korrastatud 17. sajandi kasemattkääkudest Rootsi ja Ingeri bastioni all⁶² ning see omandas publiku hulgas suure populaarsuse. Samal aastal algasid Kadrioru pargis ettevalmistused lastele mängudemaja avamiseks endises lastepargi paviljonis.⁶³ Pärast paviljonihoonet remonti avati selles 2009. aastal mängudemaja Miiä-Milla-Manda muuseumina.

2013. aastal läks pensionile linnamuuseumi senine direktor Maruta Varrak ja tema asemel asus ametisse linnamuuseumi töötaja Kalmar Ulm.⁶⁴ Sama 2013. aasta suvel avati Kiek in de Köki torni naabruses linnamuuseumi uus värskest remonditud osakond – kohvik-muuseum Neitsitorn.

2016. aasta 1. jaanuarist liideti linnamuuseumiga senini iseseisvalt tegutsenud Tallinna Vene Muuseum asukohaga Pikk tn 29a. Asutuste liitmist põhjendati sellega, et mõlema muuseumi uurimisteemad põhimõtteliselt kattuvad ja mõlemad tegutsevad linna alluvuses.⁶⁵ Linnamuuseumisiselt tihendati Vene muuseum Peeter I maja-muuseumiga tšeks osakonnaks.

2015.–2016. aastal remonditi-restaureeriti ja sisustati raidkivimuuseumiks ning avati 13. mail tildsusele varem korrastamata olnud osa Ingeri bastioni käigust. Seal eksponeeritavad sajanditevanuste raidkivitööde näited on nii muudetud kõigile kättesaadavaks.

1. jaanuarist 2017 eraldusid linnamuuseumist Eduard Vilde ja A. H. Tammsaare memoriaal-

muuseum. Kirjanike muuseumidest loodi iseseisev Tallinna Kirjanduskeskus,⁶⁶ mille raames need arenevad oma olemusele sobivas suunas.

Alates 2017. aasta 1. detsembrist juhib Tallinna Linnamuuseumi Triin Siiner.

Tallinna Linnamuuseumi tegevus on kulgenud tõusude ja vahel ka mõõnadega. Samas on aga lahtine, kas muuseumi asutamisajaks pidada 21. septembrit 1911 või 15. detsembrist 1937. Tuleb tõdeda, et *de facto* pandi linnamuuseumile alus 1911. aastal ja *de jure* 1937. aastal: kõiki sajandi alguses omandatud kunstiesemeid ei deponeeritud Eesti Kunstimuuseumile, vaid osa neist on senini Tallinna Linnamuuseumi kunstikogus. Nii on ka järjepidevus 1911. aastaga olemas.

